

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філологічного факультету

Ю. М. Бідзіля проф. Бідзіля Ю.М.

_____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА ВИМОВА І НАГОЛОС

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність	035 «Філологія»
Спеціалізація	035.01 «Українська мова та література»
Освітня програма	«Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність»
Статус дисципліни	обов'язкова

Робоча програма навчальної дисципліни «Українська літературна вимова і наголос» для здобувачів вищої освіти галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія», предметної спеціальності (спеціалізації) 035.01 «Українська мова та література», освітньо-професійної програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність».

Розробник: **Ольга Дмитрівна Пискач**, кандидат філологічних наук, доцент

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Протокол № 9 від 24.06 2022 року

Завідувач кафедри Венжинович Н.Ф.

«24» 06 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією філологічного факультету

Протокол № 6 від 14.07 2022 р.

Голова науково-методичної комісії Шаркань В.В.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	2-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 2	3-й	4-й
	Лекції	
	Практичні (семінарські)	
	44 год.	12
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота	
	46 год.	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Українська літературна вимова і наголос»: системне комплексне засвоєння орфоепічних норм сучасної української літературної мови, закріплення практичних орфоепічних навичок студентів.

Завдання: 1) поглибити й розширити теоретичні знання студентів з української орфоєпії, основам якої вони навчалися ще в школі та на першому курсі під час засвоєння курсу фонетики і фонології; 2) допомогти студентам удосконалити навички транскрибування прочитаного і почутого (тексти і фономатеріали); 3) домогтися того, щоб студенти були обізнані з найважливішою і найнеобхіднішою довідково-кодифікаційною літературою з орфоєпії (нормативними словниками, довідниками, інтернет-ресурсами, аудіо- та відеоматеріалами), які сприятимуть удосконаленню мовної культури майбутнього фахівця; 4) виробити в студентів навички досконалого орфоєпічного аналізу текстів різних стилів; 5) формувати в майбутніх спеціалістів навички кваліфікованого володіння орфоєпічними нормами сучасної української літературної мови.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- 1) здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (**ЗК-3**);
- 2) здатність бути критичним і самокритичним (**ЗК-4**);
- 3) здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями (**ЗК-5**);
- 4) здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел (**ЗК-6**);
- 5) здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (**ЗК-11**);
- 6) навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (**ЗК-12**);
- 7) здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється) (**ФК-3**);
- 8) здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя (**ФК-6**);
- 9) здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань (**ФК-8**);
- 10) здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення (**ФК-11**);
- 11) здатність організовувати різні форми наукової, творчої, культурної та інших видів діяльності, які стосуються філології, редагування, літературної творчості (**ФК-14**).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Українська літературна вимова і наголос» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП) «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність»:

- 1) ОК 6 «Основи лінгвістики»;
- 2) ОК 11 «Прикладне українське мовознавство»;
- 3) ОК 21 «Правописні норми української мови».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність» вивчення навчальної

дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.	ПРН1
Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	ПРН2
Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.	ПРН3
Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.	ПРН10
Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.	ПРН12
Використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.	ПРН14
Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.	ПРН16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Українська літературна вимова і наголос»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміння вільно використовувати слов'янські та неслов'янські мови для організації ефективної міжкультурної комунікації, порівнювати свою і чужу вимову, виявляючи спільне й відмінне, відхилення від орфоепічних норм.	ПРН1
Уміння вільно користуватися найважливішою і найнеобхіднішою довідково-кодифікаційною літературою з орфоєпії (нормативними словниками, довідниками, інтернет-ресурсами, аудіо- та відеоматеріалами).	ПРН2
Вміння вести наукові дискусії з приводу консервативності деяких орфоєпічних норм, їх дублетності та суперечності на базі наукових праць відомих учених-фонетистів.	ПРН3
Здатність застосовувати знання з орфоєпії у власній мовленнєвій діяльності; ставити свій голос, використовувати для цього комп'ютерні технології; виразно декламувати тексти різних жанрів; застосовувати різні способи для подолання орфоєпічних помилок.	ПРН10
Вміння робити кваліфікований орфоєпічний аналіз; визначати роль мовних звуків як художніх засобів словесної творчості; демонструвати досконалі навички транскрибування прочитаного й почутого (тексти і фономатеріали).	ПРН12
Використовувати орфоєпічні навички в різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.	ПРН14
Володіння достатнім багажем знань із прикладного українського мовознавства, основ лінгвістики, орфографії, інформатики і застосування їх для опанування теоретичних питань орфоєпії та в усному спілкуванні.	ПРН16

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Вступ. Літературна вимова голосних і приголосних звуків

Тема 1. Орфоепія та її суспільне значення. Орфоепічні словники.

Предмет і завдання орфоепії. Історія української орфоепії. Орфоепічна норма. Основні причини порушення орфоепічних норм. Типи орфоепічних помилок. Орфоепічні словники української мови та їх характеристика. Орфоепічний аналіз. Методика вивчення орфоепії в школі.

Тема 2. Будова мовленнєвого апарату людини.

Органи дихання. Органи голосоутворення. Органи артикуляції. Фази артикуляції. Коартикуляція.

Тема 3. Техніка мовлення.

Розвиток дихання (фізіологічного і фонаційного). Умови правильного дихання. Голос. Основні властивості голосу. Головні гігієнічні вимоги до голосу. Тренування голосу. Дикція. Вправи на вироблення правильного дихання і чіткої дикції.

Тема 4. Літературна вимова голосних звуків.

Літературна вимова і наголос. Вимова наголошених голосних звуків. Ненаголошені [e] та [u], їх вимова і передача на письмі. Правила вимови звуків [i], [a], [o], [y]. Вимова [i] та [u] у словах іншомовного походження. Можливі варіанти вимови голосних звуків. Орфоепічний аналіз шляхом транскрибування прочитаного і почутого (тексти і фономатеріали).

Тема 5. Вимова дзвінких і глухих приголосних.

Вимова шумних дзвінких приголосних звуків перед: а) голосними [u], [a], [o], [e], [y]; б) голосним [i]; в) у кінці складу; г) у кінці слова. Вимова дзвінких приголосних у сполученні з іншими приголосними. Прийменник і префікс *з* перед глухими приголосними. Вимова звука [з] у префіксах *роз-*, *без-* та в прийменнику *без*.

Вимова глухих перед дзвінкими в середині складу. Вимова глухих у кінці слова. Вимова і передача на письмі початкового префіксального [с], що постав унаслідок уподібнення до наступних глухих приголосних.

Тема 6. Фонемна кореляція [ɛ] і [ɣ].

Історія звуків [ɛ] і [ɣ] в українській мові. Нормативні варіанти [ɛ] і [ɣ] у словах. Змішування [ɛ] і [ɣ], або відхилення від норми. Вимова звука [ɛ] у середині слова перед глухими. Поширення в українській літературній мові фрикативного [ɛ] у словах іншомовного походження.

Тема 7. Вимова губних і зубних приголосних.

Вимова губних приголосних у кінці слова. Вимова губних перед всіма голосними, крім [i]. Характер розрізнення вимови губних приголосних перед [i].

Вимова зубних приголосних [з], [с], [ц], [л], [т] та ін. перед іншими м'якими приголосними. Вимова зубних приголосних у суфіксах *-ськ-*, *-зьк-*, *-цьк*. Вимова зубних приголосних перд звуком [i] незалежно від його походження. Пом'якшена вимова приголосного [ц'] на кінці слова та в суфіксі *-иц'а*. Вимова [ц] у запозичених та звуконаслідувальних словах. Вимова африкати [дз]. Часткова і повна африкатизація приголосних [д], [т] перед свистячими та шиплячими приголосними.

Тема 8. Вимова шиплячих. Інші випадки вимови приголосних звуків.

Вимова шиплячих звуків у кінці слова й складу. Вимова орфографічного сполучення [чн] та вимовні варіанти [чн] і [шн]. Вимова африкати [дж]. Вимова сполучень шиплячий + свистячий та свистячий + шиплячий.

Вимова подвоєних приголосних (збіг і подовження). Вимова приголосного звука [р] у кінці слова й складу. Вимова приголосного звука [л]. Правила вимови звука [ф] і звукосполучення [хв]. Залежність вимови [у] – [в], [і] – [ї] від поєднання звуків і їх місця у

слові. Засоби милозвучності. Випадіння приголосних при вимові звукосполучень. Вимова іншомовних слів. Орфоепічний аналіз шляхом транскрибування прочитаного і почутого (тексти і фономатеріали).

Тема 9. Психологія сприйняття мовних звуків.

Емоціографія як наука. Фоностилестика. Фоніка. Звуковий символізм. Символічні значення українських голосних і приголосних. Фонетико-стилестичні засоби увиразнення художнього тексту. Асонанс, алітерація, звукова анафора, звукова епіфора, ономатопея.

Тема 10. Засоби милозвучності української мови.

Евфонія та какофонія в мовленні. Зіяння. Чергування у – в, і – й, з – із – зі – зо як засоби милозвучності української мови. Чергування різних типів морфем і граматичних форм слів з метою милозвучності.

Модуль 2. Склад. Наголос. Інтонація

Тема 11. Фонетична структура слова.

Фонетичне слово. Акцентно-ритмічна структура фонетичного слова. Енклітики і проклітики. Склад. Види складів. Удосконалення практичних навичок із теорії літератури (визначення рим, способів римування, віршових розмірів).

Тема 12. Характеристика українського словесного наголосу.

Характер і природа українського словесного наголосу. Функції наголосу в українській мові. Поняття акцентеми, акцентуаційної норми. Історія становлення акцентуаційних норм української літературної мови. Характеристика словників наголосів.

Тема 13. Наголошення іменників у сучасній українській літературній мові.

Смислова функція наголосу в іменниках. Акцентні особливості граматичних форм іменників. Акцентуація префіксальних, префіксально-суфіксальних та суфіксальних іменників. Наголошування складних іменників та абревіатур. Особливості наголошування іменників іншомовного походження. Наголошування прізвищ та географічних назв. Розбіжності в наголошуванні слів, спільних для української і російської мов. Дублетне наголошування іменників. Наголошування іменників у сполученні з числівниками.

Тема 14. Наголошення прикметників, числівників і займенників.

Смислова функція наголосу в прикметниках. Акцентні особливості граматичних форм прикметників, числівників і займенників. Акцентуація префіксальних та суфіксальних прикметників. Акцентуація префіксальних займенників. Наголошення складних прикметників і числівників. Розбіжності в наголошенні слів, спільних для української і російської мов. Дублетне наголошення прикметників.

Тема 15. Наголошення дієслівних форм.

Акцентні особливості різних граматичних форм дієслів. Акцентуація префіксальних, префіксально-суфіксальних та суфіксальних дієслів. Дублетне наголошення дієслів. Смислова роль наголосу в дієсловах.

Тема 16. Наголошення прислівників і службових слів.

Дублетне наголошення прислівників. Смислова роль наголосу в прислівниках. Наголошення складних прислівників. Особливості наголошування службових слів та вигуків.

Тема 17. Інтонація та її складові елементи.

Фонетична структура фрази. Фразовий наголос і його різновиди (наголос акцентної групи, синтагматичний, логічний та емоційний). Фразова інтонація як один із засобів вираження особистості мовця. Роль інтонації в усному мовленні. Значення інтонування для філолога. Поняття мелодики. Комунікативна та емоційна функції мелодики. Завершена, незавершена та питальна мелодика. Паузи, їх різновиди та роль в усному мовленні.

Синтаксична, хезитаційна, емоційна та емоційна пауза. Обов'язкова, вірогідна та варіативна пауза. Коротка, середня і довга пауза. Співвідношення пауз і розділових знаків. Висхідна і низхідна інтонація. Необхідний мінімум інтонаційних норм. Інтонація і розділові знаки (пунктуація). Партитура тексту. Читання та орфоепічний аналіз текстів різних стилів.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Форма навчання: денна/заочна			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
3-й семестр				
Модуль 1				
Тема 1. Орфоепія та її суспільне значення	4		2/2	2/2
Тема 2. Будова мовленнєвого апарату людини	4		2	2/4
Тема 3. Техніка мовлення	4		2	2/4
Тема 4. Літературна вимова голосних звуків	4		2/2	2/2
Тема 5. Вимова дзвінких і глухих приголосних	4		2/2	2/2
Тема 6. Фонемна кореляція [z] і [ʒ]	4		2	2/4
Тема 7. Вимова губних і зубних приголосних	4		2	2/4
Тема 8. Вимова шиплячих. Інші випадки вимови приголосних звуків	4		2	2/4
Тема 9. Психологія сприйняття мовних звуків	4		2	2/4
Тема 10. Засоби милозвучності української мови	4		2	2/4
Модульна контрольна робота				
Разом за модулем 1	40		20/6	20/34
Модуль 2				
Тема 11. Фонетична структура слова	4		2	2/4
Тема 12. Характеристика українського словесного наголосу	4		2	2/4
Тема 13. Наголошення іменників у сучасній українській літературній мові	8		4/2	4/6
Тема 14. Наголошення прикметників, числівників і займенників	4		2/2	2/4
Тема 15. Наголошення дієслівних форм	8		4	4/8
Тема 16. Наголошення прислівників і службових слів	4		2	2/4
Тема 17. Інтонація та її складові елементи	18		8/2	10/16
Модульна контрольна робота				
Разом модулем 2	50		24/6	26/44
Разом за семестр	90		44/12	46/78

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Орфоепія та її суспільне значення	2	2
2	Будова мовленнєвого апарату людини	2	-
3	Техніка мовлення	2	-
4	Літературна вимова голосних звуків	2	2
5	Вимова дзвінких і глухих приголосних	2	2
6	Фонемна кореляція [z] і [ʒ]	2	-
7	Вимова губних і зубних приголосних	2	-
8	Вимова шиплячих. Інші випадки вимови приголосних звуків	2	-

9	Психологія сприйняття мовних звуків	2	-
10	Засоби милозвучності української мови	2	-
11	Фонетична структура слова	2	-
12	Характеристика українського словесного наголосу	2	-
13	Наголошення іменників у сучасній українській літературній мові	4	2
14	Наголошення прикметників, числівників і займенників	2	2
15	Наголошення дієслівних форм	4	-
16	Наголошення прислівників і службових слів	2	-
17	Інтоніяція та її складові елементи	8	2
	Разом	44	12

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Орфоепія та її суспільне значення.	2	4
2	Будова мовленнєвого апарату людини.	2	4
3	Техніка мовлення.	2	4
4	Вимова голосних звуків.	2	4
5	Вимова дзвінких і глухих приголосних.	2	4
6	Фонемна кореляція [z] і [r].	2	4
7	Вимова губних і зубних приголосних.	2	4
8	Вимова шиплячих.	2	4
9	Інші випадки вимови приголосних звуків.	2	4
10	Психологія сприйняття мовних звуків.	2	4
11	Фонетична структура слова.	2	4
12	Характеристика українського словесного наголосу.	2	2
13	Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови.	2	4
14	Наголошення іменників у сучасній українській літературній мові	4	4
15	Наголошення прикметників, числівників і займенників	2	4
16	Наголошення дієслівних форм.	4	4
17	Інтоніяція та її складові елементи.	2	4
18	Мелодика української мови.	2	4
19	Паузи, їх різновиди та роль в усному мовленні.	2	4
20	Правила інтонування тексту. Знаки партитури.	4	4
	Разом	46	78

Крім того, самостійна робота містить ще й такі елементи: опрацювання окремих теоретичних питань, що передбачені для самостійного засвоєння; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед заліком; опрацювання та підготовку огляду статей, опублікованих у фахових та інших виданнях; розроблення схем, таблиць, діаграм, мультимедійних презентацій тощо.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

1. Мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.
2. Пакети завдань для модульного та підсумкового контролю.
3. Офісні додатки, сервіси «Moodle», «Google Meet».

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Головащук С. І. Словник наголосів. Київ: Наукова думка, 2003. 320 с.
2. Кюнцлі Р.В., Пискач О.Д. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія: Курс лекцій і практичних завдань. Львів, 2010. 300 с.
3. Орфоепічний словник української мови: В 2 т. / Уклад.: М. М. Пешак та ін. Київ: Довіра, 2001–2003. Т. I. 955 с.; Т. II. 918 с.
4. Пискач О., Лавер О. Орфоепічний практикум: методичні розробки до практичних занять. Ужгород, 2015. 55 с.
5. Плющ Н., Бондаренко В. Сучасна українська мова. Орфоепія: навч. посіб. Київ, 2007. 207 с.
6. Сербенська О.А. Культура усного мовлення. Практикум: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 210 с.

Допоміжна література:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови: навч. посібник. Львів: Світ, 2003. 432 с.
2. Багмут А. Й. Інтонація спонтанного мовлення. Київ: Наукова думка, 1985. 216 с.
3. Багмут А. Й. Семантика і інтонація в українській мові. Київ: Наукова думка, 1980. 168 с.
4. Багмут А. Й., Борисюк І.В., Олійник Г.П. Інтонація як засіб мовної комунікації. Київ: Наукова думка, 1980. 243 с.
5. Бойко В. Проблема орфоепії української літературної мови. *Мовознавство*. 1987. № 11. С. 12–14.
6. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. Київ: Академія, 2006. 368 с.
7. Борисюк І. В. Інтонація українського питального речення. Київ: Наукова думка, 1975. 128 с.
8. Борисюк І. В. Форми і функції інтонації українського спонтанного мовлення. Київ: Наукова думка, 1990. 200 с.
9. Винницький В. Українська акцентна система: становлення, розвиток. Львів: Бібльос, 2002. 578 с.
10. Винницький В.М. Наголос у сучасній українській мові. Київ: Радянська школа, 1984. 160 с.
11. Волох О. Т., Чемерисов М. Т., Чернов Є. І. Сучасна українська літературна мова. Київ: Вища школа, 1976. 375 с.
12. Гуйванюк Н. В., Кардащук О. В., Кульбабська О. В. Українська мова. Схеми, таблиці, тести: навчальний посібник. Львів: Світ, 2005. 304 с.
13. Доленко М. Т., Дацюк І. І., Кващук А. Г. Сучасна українська мова. Київ: Вища школа, 1987. 352 с.
14. Дудик П. С., Литовченко В. М. Сучасна українська мова: Завдання і вправи: навчальний посібник. Київ: Академія, 2007. 264 с.
15. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів; За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
16. Жовтобрюх М. А. Про деякі тенденції в розвитку сучасної української орфоепії. *Українське усне літературне мовлення*. Київ: Наукова думка, 1967. С. 124–136.
17. Жовтобрюх М. А. Українська літературна мова. Київ: Наукова думка, 1984. 255 с.

18. Жовтобрюх М.А. Основні принципи української літературної вимови. *Українська мова і література в школі*. 1976. № 6. С. 63–75.
19. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова. 5 кл.: підруч. для 5-го кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Генеза, 2022. 240 с.
20. Інтонація як мовний засіб вираження думки. Київ: Наукова думка, 1975. 174 с.
21. Іщенко О.С. Голосні звуки української мови залежно від темпу мовлення. Київ: Інститут української мови НАН України, 2012. 220 с.
22. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення: навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2007. 240 с.
23. Курс сучасної української літературної мови: (1. Вступ, 2. Лексика, 3. Фонетика, 4. Морфологія, 5. Наголос) / За ред. Л. А. Булаховського. Київ: Радянська школа, 1951. Т. 1. 518 с.
24. Лінгвістичний аналіз: Методичні розробки для студентів українського відділення філологічного факультету / Укл.: Г.І.Вовченко, А.М.Галас, О.Д.Пискач, Т.М.Розумик, І.В.Сабадош. Ужгород, 2012. 31 с.
25. Лінгвістичний аналіз: Практикум: навчальний посібник / за ред. Г. Р. Передрій. Київ: Академія, 2005. 256 с.
26. Наконечний С.Ф. Орфоепічні норми та їх значення. *Українська мова і література в школі*. 1958. № 1. С. 60–72.
27. Орфоепічний словник української мови / за ред. В.Русанівського. Київ: Перун, 2006. 208 с.
28. Паночко М. Словник слів з літерою г. Львів: Кальварія, 1999. 46 с.
29. Пискач О. Основи і принципи культури українського мовлення: навчально-методичний посібник. Ужгород, 2000. 90 с.
30. Пискач О.Д., Гоца Е.Д. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Ужгород, 2022. 116 с.
31. Плющ М. Я., Леута О. І., Гальона Н. П. Сучасна українська літературна мова: Збірник вправ: навч. посібник. Київ: Вища школа, 1995. 284 с.
32. Погрібний М. І. Орфоепічний словник. Київ: Рад школа, 1984. 629 с.
33. Погрібний М. І. Словник наголосів української літературної мови. Київ: Радянська школа, 1959. 602 с.
34. Пономарів О. Фонемн г та г. Словник і коментар. Київ: Просвіта, 1997. 35 с.
35. Симоненкова Л. М. Вивчення фонетики і морфології в умовах місцевих говорів. Київ: Радянська школа, 1981. 134 с.
36. Синявський О. Норми української літературної мови. Львів: Українське видавництво, 1941. 363 с.
37. Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників а-основ української мови. Київ: Наукова думка, 1969. 148 с.
38. Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників середнього роду української мови. Київ: Наукова думка, 1979. 111 с.
39. Сокирко Л.Г. Слово актора. Поради з орфоепії українського сценічного мовлення. Київ: Мистецтво, 1971. 56 с.
40. Сучасна українська літературна мова / А.П. Медушевський, В.В. Лобода, Л.М. Марченко, М.Я. Плющ. Київ: Вища школа, 1975. 398 с.
41. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / За заг. ред. І.К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969. 436 с.
42. Сучасна українська літературна мова: підручник / А.П. Грищенко, Л.І. Мацько, М.Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. [2-ге вид., перероб. і допов.]. Київ: Вища школа, 1997. 493 с.
43. Сучасна українська літературна мова: підручник / М. Я. Плющ, С.П. Бевзенко, Н. Я.Грипас та ін.; за ред. М. Я. Плющ. Київ: Вища школа, 2001. 430 с.
44. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка: Практикум: навч. посіб. / За ред. М.М. Фащенко. Київ: Академія, 2010. 176 с.
45. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / А.К. Мойсієнко, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Берковець та ін.; за ред. А.К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Знання, 2013. 340 с.
46. Сучасна українська мова : Підручник / О.Д. Пономарів, В.В. Різун, Л.Ю. Шевченко та ін.; За ред. О.Д. Пономарева. [2-ге вид., перероб.]. Київ: Либідь, 2001. 400 с.

47. Тимошенко П.Д. З історії формування орфоепічних норм української літературної мови (дожовтневий період). *Українське усне літературне мовлення*. Київ: Наукова думка, 1967. С.114–124.
48. Томан І. Мистецтво говорити. Київ: Політвидав України, 1989. 257 с.
49. Тоцька Н.І. Голосні фонемі сучасної української літературної мови. Київ: Вид-во Київ. ун-ту, 1973. 193 с.
50. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія : завдання і вправи. Київ: Вища школа, 1995. 151 с.
51. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. Київ: Вища школа, 1981. 183 с.
52. Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник / За ред. М.А. Жовтобрюха. Київ: Наук. думка, 1973. 724 с.
53. Українська мова: Енциклопедія / редкол.: В.М. Русанівський (співголова), О.О. Тараненко (співголова), М.П. Зяблюк та ін. [3-є вид., випр. і доп.] К. : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2007. 856 с.
54. Український орфографічний словник: Близько 155000 слів. [вид. 3-тє, переробл. і доп. / Відп. ред. В.М. Русанівський]. Київ: Довіра, 2005. 1069 с.
55. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ: Наукова думка, 2007. 288 с.
56. Український правопис. Київ: Наук. думка, 2019. 390 с.
57. Фаріон І. Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір. Львів: Свічадо, 2004. С. 36–49.
58. Шкурятяна Н. Г. Орфоепічні вправи. *Українська мова і література в школі*. 1964. № 5. С.14–17.
59. Шкурятяна Н. Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова: Модульний курс. Київ: Вища школа, 2007. 823 с.
60. Юшук І. П. Українська мова. Київ: Либідь, 2005. 640 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Електронний граматичний словник української мови (словозміна). URL: <http://www.mova.info/grmasl.aspx>.
2. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Портал «Техніка мови». Вправи на постановку голосу: <http://technicsspeech.ru/ukr/uprgolos.html>
4. Сайт Львівської ННБУ ім. В. Стефаника: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F>
5. Транскрипція. Словозміна. URL: <https://goroh.pp.ua>.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)